

Ukřižován

Převod materiálu
Lenka Ridzová
Pořadí v lekci
34

Téma

V Krédu vyznáváme, že Ježíš byl ukřižován.

Cíle

- Dělá si uvědomí, že kolem sebe často vidí kříž (u cesty, v kostelích, lidé ho nosí na krku), a poznává význam tohoto symbolu.
 - Dělá si ušlechtilý, že bolest a smrt patří k životu. Plovák je zranitelný. Bolesti trpěl i Pán Ježíš na kříži.
 - Dělá si vnímají ukřižování Ježíše jako pokračování cesty, kterou Ježíš šel.
 - Dělá si při pohledu na kříž přemýšlejí, k čemu je vyzývá. K lásce k lidem a víře v Boha.
-

Pro učitele

Biblický text: J 19,17–27

Poznámky k textu

Byl ukřižován

- Ukřižování — bolestivá, zdoluhavá smrt.
- Proti ukřižovaným stál v běžném výkladu i Zákon [\[1\]](#), ukřižování je nejhlubší ztroskotání, oddělení od Boha.
- Ježíš musel svoji poslušnost Boží vli, kterou vyjádřil zvěstí o království Božím, prosadit bez jakýchkoli opor.
- Kříž souvisí s předchozími událostmi, s Ježíšovým životem, je důležité, abychom nevnímali kříž izolovaně.
- K ukřižovanému Ježíši se Bůh přiznal. Vypadalo to jako konec, ztroskotání, ale Bůh ukázal, že tato cesta není z(a)tracená.
- Zachovejme pohoršení kříže (neokrášlit kříž řežemi, nedělat z něj teorii spásy).
- Velký pátek není dnem smutku, ale dnem Boží vřnosti (nebyla to smlouva s ručením omezeným).
- Historie je většinou historií vítězů, úspěšných; utrpení potlačujeme (v domě nebo nev domě); ukřižování a to, že se Bůh k ukřižovanému přiznal, nám pomáhá pochopit, na které straně je Bůh (trpících, nespravedlivě odsouzených...).
- Ukřižování málo svěř politický kontext; politické dění je taky v Božím zorném úhlu.
- Ukřižování plováka Ježíše: opřít se vyznává, že Ježíš je tělesný plovák, který se nejen narodil, ale i byl ukřižován.
- Kříž je vyjádřením života, který znamená bytí po druhé, je to důsledek lásky; církve má péřovat o slabé, nemocné, chudé... Tuto péři o potřebné přineslo do společnosti křesťanství.
- Symbol: znamení, které kromě svého základního má ještě zvláštní vnitřní smysl, k němu odkazuje.
- Krucifix (ze slov *cruci fixus*, tj. pověšený na kříž) — kříž s tělem ukřižovaného Ježíše.

Nesení kříže

- Kříž se stal symbolem utrpení. „I k mému životu patří utrpení. Dříve nebo později narazím také já na přísný trám, který překříží můj život a změní jej v kříž.“ [2]
- Při alsaském klášteře v Isenheimu bylo velké leprosárium. Na začátku 16. století zde malíř Matthias Grünewald na křížový oltář namaloval výjevy z Kréda. Jeho obraz Ukřižování Ježíšovo je výrazem velkého utrpení. V kostele před oltářem se shromažďovali nemocní leprou, ti nejchudší z chudých, oddělení kvůli nebezpečí nákazy. Utrpení ukřižovaného jim bylo blízké. [3]

Podobně dodávaly sílu a odvahu těmto duchovním spirituály. Např. píseň *Byl jsi tam, když byl ukřižován můj Pán* (v češtině; Svítá 25).

Poznámky k textu Jan 19

- Golgota (Lebka) — holý vrch, který asi tvarem lebku připomínal.
- Dělení šatů — ve všech evangeliích, u Jana nejpodrobněji, odkaz na Žalm 22, spodní šat chitón, nesešíváný, ale setkaný dohromady, Jan píše „asto vícevýznamov“, zde snad odkaz na to, že takový šat beze švů nosil velekněz — evangelista tím naráží na to, že Ježíš je vlastně pravý velekněz.
- Nápis viny (tabulka na kříži) — podle starověkých zpráv míval takovou tabulku odsouzenec na krku cestou na popraviště. Ježíšovo provinění zní: král Židů. Tj. jeho proviněním je politicky pojaté mesiášství, nárok na trůn Izraele, domnělé úsilí se ho zmocnit. Velekněží označení „král“ vnímají jako výsměch celému židovstvu. Pilát to pravděpodobně jako výsměch myslel, nicméně tak vyslovil pravdu, že Ježíš je opravdu král a Mesiáš Izraele.
- Ženy pod křížem: uředníci se pravděpodobně rozprchli, podle Jana zůstal milovaný uředník (asi Jan), zůstaly ženy. I nadále budou svědkyněmi velikonočního dění. Je dobré, že aspoň někdo s Ježíšem zůstává.

Úskalí

V Bibli jsou ve čtyřech evangeliích čtyři podání ukřižování, zde vycházíme z podání evangelisty Jana.

Jako v jiných biblických textech se zde stýkají dějiny a víra. Historie popisuje, co se stalo, víra tomu dodává význam pro člověka osobně.

Odkazy

Biblické odkazy

Ž 22; Mt 16,24 (O následování); Ga 3,13; Dt 21,23; Iz 53.

Literatura

Funda, Otakar: *Podle Bible nejmenším*. Praha: Prvokruh, 1992.

Rejchrt, Luděk — Rada, Miroslav: *Slunce svítí všem: vyprávění z Knihy knih pro malé i velké děti*. Praha: Česká biblická společnost, 1994.

Souček, Josef Bohumil: *Utrpení Páně podle evangelií*. Praha: Kalich, 1983.

Lochman, Jan Milíř: *Krédo: základy ekumenické dogmatiky*. Praha: Kalich, 1996.

Küng, Hans: *Krédo: apoštolské vyznání víry dnes*. Praha: Vyšehrad, 2007.

Schmitt, Eric Emmanuel: *Oskar a Růžová paní*. Praha: Garamond, 2011.

Pracovní listy

[pracovní list na katechetickém webu](#) (co všechno vedlo k tomu, že Ježíš byl ukřižován).

Obrazy

zpěvník *Buď tobě sláva*, str. 122; [fotografie Isenheimského oltáře](#)

Pro děti

Pro předškolní děti

Budeme s dětmi mluvit o kříži, o ukřižovaném Ježíši.

Děti, viděli jste někde kříž? V kostele, u cesty, u kapličky, na obrázku v knížce, v muzeu...? Někdo nosí křížek na krku. Aspoň někdo z dětí si snad vzpomene.

Byl to jen kříž, nebo na něm byl někdo? Kdo?

Ukážeme dětem obraz ukřižování (reprodukcí obrazu).

Navážeme na minulou neděli — Ježíš před Pilátem, odsouzení k ukřižování...

Proč je Ježíš ukřižovaný? Co udělal?

Vzpomenete si, děti, co víte o Ježíši, jeho narození, životě, o tom, co dělal, říkal? (Uzdravoval, žehnal dětem, dával lidem najíst, byl s učeňáky na lodi v bouři...) Tohle všechno zažil a dělal Ježíš, který tady visí na kříži.

Na kříži je nápis, že ten ukřižovaný je král židů.

Jak, děti, vypadá král? (*Děti se mohou za krále převléknout.*)

Král rozhoduje, lidé ho musí poslouchat. Když neposlouchají, může je k tomu donutit třeba armáda. Ale Ježíš si nechtěl moc získat násilím. Vládne jinak. Jenom tím, že má lidi rád, pomáhá jim, uzdravuje, žehná... Někdy taky řekne, že lidé něco dělají špatně a měli by to změnit. Měli by se mít rádi, odpouštět. Taký říká Ježíš lidem, že přijde lepší čas, Boží království.

Ježíš mluvil o Bohu jinak, než lidé byli zvyklí. Zákoníci a kněží mají svoji představu Boha a zákona, který se musí přesně dodržovat. Pilát se zase bojí, že by Ježíš mohl vést nějaké povstání proti současnému politickému pořádku. A dav lidí se nechá snadno strhnout. Proto Ježíše ukřižují.

Pomůcky

- obrázek kříže i s ukřižovaným Ježíšem, např. ve zpěvníku *Buď tobě sláva*, příp. fotografie kříže z našeho okolí;
- kříž — děti si ho mohou vzít do ruky (můžeme na zátku schovat kříž do látkového pytlíku, děti hmatem poznávají, co to je);

- obrázek krále (koruny) a koruny trnové; máme-li dřevěnou královskou korunu, tím lépe; máme-li královské oblečení (korunu, krásný plášť) — dřív si to mohou zkusit, taky se chovat jako král (vznešenost, moc, rozkazování, udělování milosti nebo trestů); trnovou korunu můžeme udělat z dlouhých vřetev, nechat dřív sáhnout na trny, zkusit si ji na hlavu...
- obrázky z Ježíšova života (např. z pexesa) — co předcházelo ukřižování, co o Ježíši už víme, taky co už bylo obsahem Kréda (tam je „aktivní část Ježíšova života“ hodně zestrupněna).

Pro mladší školní děti

Znáte nějaké symboly (znaky) křesťanství? (Kříž, kalich, rybička, beránek, holubice, písmena alfa a omega, evangelíci: otevřená bible a kalich — bývá na sborových razítkách, symbolem církve a ekumeny je lodíčka s křížem.)

Co znamená který symbol? Na co odkazuje?

Je symbolem křesťanství taky král nebo královská koruna? Jaká koruna?

Akce: dát vedle sebe dva obrázky krále: král v krásných šatech, s korunou... vedle Ježíš s trnovou korunou — jak se od sebe liší? (připadně krále zahrají děti, viz předškolní děti)

Ježíš byl definitivně odsouzen k smrti. Ukřižovat! Ukřižovat! Volaly zástupy před místodržitelským palácem, když se Pilát ptal, co má s Ježíšem udělat.

Člověk odsouzený k ukřižování si musel odnést svůj kříž. Nenesl celý kříž, ale menší příně břevo. I to bylo hodně těžké. Ty svíslé koly byly napevno na místě, kde se popravovalo. Bylo to za mostem na holém kopci zvaném Golgota (neboli Lebka). Spolu s Ježíšem ukřižovali ještě dva další muže. Oba to byli zločinci. Ježíš byl uprostřed. I při ukřižování je mezi hříšníky. Možná na tom kříži měl viset Barabáš, kterého ale lidé chtěli propustit spíše než Ježíše. Ježíš tam visí místo něj.

Na kříži byl nápis: Ježíš Nazaretský, král židovský. Ten nápis tam nechal dát Pilát. Judsko v té době nebyla samostatná země, ale římská provincie, kterou spravoval Pilát.

Pán Ježíš byl král, ale jiný než ostatní králové. Nebál se být pokojný, nebojoval, nechtěl vítězit se zbraněmi. Byl král, který pomáhá, slouží, žije pro druhé až do konce. Označení „král“ bylo ze strany Piláta výsměch. Král a na kříži? To je přece slabý král. Takového bychom za krále nechtěli. Židům, kteří to řekli, se nápis nelíbil. Napiš, že „se vydával za krále“, řekli Pilátovi. Ale ten už nápis moudře nechtěl. Nápis tam zůstal, na kříži umírá král.

Šaty odsouzence připadly vojákům pod křížem. Rozdělili se o ně. Ale o spodní šaty se dělit nechtěli, nebudou trhat krásnou látku z jednoho kusu, rozhodli se, že o ně budou losovat.

Ukřižování je jeden z nejhrůznějších způsobů popravy. Je velmi bolestivé a umírání na kříži trvá dlouho.

Ježíš během svého života stále myslel na druhé lidi. Šlo mu o ně, měl je na srdci. V tom, co říkal i co dělal. Ten visí na kříži, mezi zločinci, pod ním vojáci losují o jeho šaty. U kříže stojí taky jeho matka Marie spolu s dalšími ženami. Taky tady je učeďník, kterého měl Ježíš velmi rád. Ježíš dává tyhle dva lidi dohromady. Ženo, to bude tvůj syn. Učeďníku, to bude tvoje matka. Budete si oporou. Ještě na kříži Ježíš myslí na druhé, na to, jak jim pomoci ve smutku a bolesti.

Pomůcky

- obrázky symbolů, o kterých chceme mluvit; přip. některé symboly přinést;
- reprodukce nějakého dobrého obrazu „Ukřižování“;

- obrázek krále (koruny) a koruny trnové; máme-li dťtskou královskou korunu, tím lépe; trnovou korunu můžeme udřlat z dlouhých vřtví rřží, nechat dřti sáhnout na trny, zkusit si ji na hlavu...

Pro starří dřti

Námřty k rozhovoru

Co znamená nápis INRI ? (Iesus Nazarenus Rex Iudaeorum — Ježíř nazaretský, král řidř.)

Ukřřžovaný Ježíř je blřzký trpřím

Desetiletý umřrajřící chlapec je přiveden do kaple, kde se „setká s Bohem“. Vidř zmuřřeného, ukřřžovaného Krista a uvřdomř si, ře takový obraz je mu blřřř, neř by mu byl Ježíř, který by nikdy neprořil utrpenř.

„...Oskare, co kdybychom se řli mrknout za Bohem?“

„No koneřnř, uř mář jeho adresu?“

„Myslřm, ře bude v kapli.“

Babi Rřřenka mř oblřkla, jako kdybychom se chystali na severnř pól, vzala mř do náruřř a řli jsme do kaple, která je ař na konci nemocnřnř zahrady za ledovřmi trávnicky... Když jsem vidřl Tvoji sochu, mřl jsem z toho fakt řok, teda hlavnř z toho, jak jsi vypadal: visel jsi na křřži skoro nahej, vyhublej, poranřnej, lebka Ti krváčela pod trnovou korunou a hlava ani nedřřžela na krku. Vřř, koho mi to připomnřlo? Mř. To mř pobouřilo. Kdybych byl Břh jako Ty, tak bych si to nenechal lřbit.

„Babi Rřřenko, teř vřřnř... přece nebudete vřřit tomuhle!“

„Proř ne, Oskare? Vřřřil bys snad vřc v Boha, kdyby vypadal jako kulturista...? Přemřřlej, Oskare. Komu se cřtřř blřřřř Bohu, který nic necřtř, anebo Bohu, který trpřř?“

„Jasnř, ře Bohu, který trpřř. Ale kdybych byl na jeho mřřř, kdybych byl Břh a mřl jeho mořřnosti, utrpenř bych se vyhnul.“ [\[4\]](#)

Podobnř to bylo s malomocnřmi v isenheimském klářřeř, když vidřli v kapli oltář s obrazem ukřřřování.

Rozhovor o symbolech křesřanstvř. Který vyjadřuje to hlavnř?

- Proř jsou v našich evangelickřch kostelřch křřře jen zřřdka. Od reformace se stal křřř symbolem katolictvř; evangelřci kladou dřřaz na přřjřmání podobojř (přř veřeřř Pánř pijř vřno vřřichni, nejen knřř řř - proto symbol kalicha) a na Bibli (symbol otevřřeně knihy, Přsma svatěho). Oba dřřazy jsou dřř leřřitě, nicmėnř opouřřt křřř, jako symbol ho odmřtat, je řkoda.
- Janovo evangelium obsahuje hodnř symbolř, vřřpovřřdi majř vřc vřznamř. Tak ukřřřřování nenř jen konec, utrpenř, ponřřenř a smřt, ale taky vřvřřenř. Zařřtek královskěho vzestupu. Ježířova cesta vzhřru vede skřř utrpenř. Jsou to paradoxy: Ježíř je král, ale s trnovou korunou; je vřvřřen, ale na křřř.

Se starřřmi dřřmi můžeme mluvit o tom, ře Bořř cesty břřvajř jině neř cesty lidř, řřřřch před Pánem Bohem je nřkdy jinř neř řřřřch před lidmi. Viz např. blahoslavenstvř.

Trpřřl za nřs

Na Ježíře břřvajř vztahovřna slova proroka Izajřše o trpřřím sluřebnřku. [\[5\]](#)

Nakreslete obrázek kříže, vlevo pište, co se stalo jemu nebo co on udělal, vpravo pro?, pro koho (například: zmučen — pro naši nepravost).

Projděte text některé velikonoční písně a všimněte si, jakými slovy je tam vyjádřeno, co znamená Ježíšovo utrpení a ukřižování pro nás. (např. píseň *Úžasná láska* (Svítá 108), velikonoční píseň v Evangelickém zpěvníku (308–332).

Přesah

Pantomima — živý obraz: pomyslný kříž, kolem něj vojáci (dělí se o Ježíšovy šaty), ženy, milovaný učedník.

Obraz kříže – živý obraz nebo koláž

Kříž má dvě břežna: svislé a vodorovné. Je to jako žlovka, když vestoje roztáhne ruce. Měli bychom být takto „roztaženi“: ruce směřem k lidem kolem sebe (k přátelství, pomoci), nohama stát pevně na zemi a hlavou mířit k nebi, k Pánu Bohu.

Můžeme kříž znázornit jako živý obraz: stát v kruhu a držet se za ruce nebo kolem ramen; hlavy míří vzhůru.

Nebo kříž nakreslit jako žlovka — ruce směřují k pomoci, pomáhají. Můžeme vytvořit koláž — ruce míří k tomu, co je potřeba tady kolem nás; nad hlavou je to, co potřebujeme „shůry“.

Liturgie

Rituál

Na úvod jednotlivých hodin můžete společně s dětmi recitovat:

Věřím v Boha Otce, který nás stvořil, věřím v jeho Syna, který nás zachránil, věřím v Ducha svatého, který nás proměňuje.

Nebo (podle refrénu Svítá 372):

Víru nám dej, co úskalí zdolává, k doufání měj, když prchá z nás odvaha, lásku rozdávej.

Biblický text k zapamatování

Hle, Beránek Boží, který snímá hřích světa. (Jan 1, 29)

Okénko do bohoslužeb

Doneseme nějaký kříž. Vidíte tento kříž? Vidíte třeba i jiný? (Je-li součástí interiéru kostela.) Víte i o jiných křížích? (Můžete dát prostor dětem či dospělým.) Možná máte někdo křížek na krku. Symbol kříže nás spojuje také s ostatními křesťany. Není to zvláštní, že je to zrovna kříž, spojený s utrpením, bolestí, se smrtí, co nás spojuje? Většinou se na špatné, trapné a bolestné věci snažíme zapomenout, vytěsnit je ze života. Bůh ale jedná jinak. On se od těch špatných a zlých věcí neodvrací. Naopak. Přiznává se k nim. Když vidíme kříž, můžeme si říct, že Bůh je s námi ve všem, v dobrém i ve zlém, i v nemoci i ve smrti. Tématem dnešní neděle je další část Kréda: Byl ukřižován.

Modlitba

Pane Ježíši, jsi král, ale král jiný než králové bývají. Ty jsi lidem pomáhal, uzdravoval je, m?l jsi je rád. Až t? uk?ižovali. Dej nám, prosíme, odvahu d?lat dobré v?ci, i když to t?eba ostatní ned?lají. Prosíme za lidi trpící, nemocné, umírající. Dej jim uzdravení, nad?ji. Dej, a? mají blízko sebe n?koho, kdo jim pom?že. Amen.

[1] Ga 3,13; Dt 21,23

[2] Heinrich Pera — Bernd Weinert, *Nemocným nablízku*

[3] [heslo „Isenheimský oltář“ na ?eské wikipedii.](#)

[4] Eric Emmanuel Schmitt, *Oskar a R?žová paní*, str. 62–63.

[5] Iz 53,4–5

Odkaz na píse?

[Pro? jen ml?íš, Pane](#)

[Byl jsi tam, když byl k?ižován m?j Pán](#)

[Úžasná láska \(SV108\)](#)

[K?íř \(SV171\)](#)

[Shromáždil ?lov?k prý moudrosti své poklad](#)

[Jezu Kriste, št?drý kn?že](#)

[Kristus, p?íklad pokory, Pán náš milostivý](#)

Cílová skupina

[Starší školní](#)

[Školní](#)

[P?edškolní](#)

[Mladší školní](#)

Katechetické cykly

[Desatero – Modlitba Pán? – Krédo](#)

Téma

[Krédo](#)

Biblický odkaz (kat)

[Jan 19](#)